

Opis źródła:

Dzieje - jest to dzieło historyczne, autorstwa Herodota, w którym zawarty jest wiele informacji nie tylko dotyczących Grecji, ale również aspektów etnograficznych, geograficznych, jak również mitologicznych. *Dzieje* są jednym z nielicznych źródeł, w którym odnaleźć można informacje dotyczące początków Persji. W dziele tym Herodot pisał także o Egipcie, Babilonii jak również Scytii. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem *Dziejów*, w którym autor skupia się na opisie bitwy pod Termopilami, mającej miejsce w czasie pierwszej inwazji Persji na Grecję.

Miejsce i data wydania:

W tłumaczeniu Bronikowskiego Antoniego, wydane w 1862 roku w Poznaniu

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Napisane około 430 roku p. n. e. Znane jest głównie z odpisów w formie manuskryptów, z których zachowały się fragmenty. Jednym z najstarszych jest ten pochodzący z I wieku, a przechowywany jest w Bibliotece Uniwersytetu Oksfordzkiego.

Dostępne online:

<https://polona.pl/item-view/bff6a18d-b0ac-4163-9f03-6f1130aa0ad5?page=54>

Tekst źródła (fragment):

Tych ludzi z Leonidasem wysłali Spartiaci na pierwszy ogień, aby reszta sprzymierzeńców, widząc ich, ruszyła w pole i nie stanęła również po stronie Medów, dowiedziawszy się, że Lacedemończycy sami zwlekają. Później — bo święto Karnejów stało im na przeszkodzie* — mieli, odbywszy uroczystości i pozostawiwszy straż w Sparcie, spieszenie z całą armią przybyć na odsiecz. Tak samo też zamierzała uczynić reszta sprzymierzeńców; bo w tym samym właśnie czasie, co te zdarzenia, wypadły igrzyska olimpijskie. Nie przypuszczając więc, że bitwa pod Termopilami będzie tak szybko rozstrzygnięta, posłali tych jako straż przednią. Ci więc zamyślali tak uczynić. A Hellenowie pod Termopilami, w chwili zbliżania się Persa do przesmyku, popadli w trwogę i naradzali się nad odwrotem. Jakoż inni Peloponezyjczycy chcieli udać się na Peloponez i strzec Istmu Leonidas jednak, ponieważ Fokijczycy i Lokrowie na to zdanie gwałtownie się oburzali, głosował za tym, żeby pozostać na miejscu i wysłać posłów do miast, z wezwaniem przybycia sił na pomoc, bo ich samych jest za mało, aby mogli odeprzeć wojsko Medów. Gdy tak obradowali, wysłał Kserkses konnego szpiega, aby zobaczył, ilu ich jest i co robią. Słyszał bowiem, bawiąc jeszcze w Tesalii, że jest tam zgromadzone nieliczne wojsko i że na czele stoją Lacedemończycy z Leonidasem, który z

pochodzenia jest Heraklidą. Jeździec podjechawszy do obozu obejrzał go, ale nie w całości; tych bowiem, którzy stali w obrębie muru, odbudowanego i strzeżonego przez Hellenów, nie można było zobaczyć.

Słowniczek pojęć:

Leonidas - król Sparty, dowódca wojsk broniących przesmyku Termopili przez perską armią w czasie drugiej perskiej inwazji na Grecję. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Leonidas_I

Spartiaci - obywatele Sparty, najwyższa z trzech grup społecznych, na które dzielili się Spartanie. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Spartiaci>

Medowie - lud zamieszkujący w starożytności północno-zachodni Iran. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Medowie>

Karneja - uroczystości ku czci Apollina Karnejosa, obchodzone przez Spartan przez dziewięć dni na przełomie sierpnia i września.

Hellenowie - nazwa, jaką sami siebie określali Grecy w starożytności.

Termopile - wąskie przejście pomiędzy górami i morzem, prowadzące do Grecji Centralnej. W przesmyku tym Leonidas z żołnierzami walczył z perską armią. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Termopile>

Fokijczycy - mieszkańcy Fokidy, krainy w środkowej Grecji nad Zatoką Koryncką.

Lokrowie - mieszkańcy Lokrydy, krainy graniczącej z Fokidą.

Kserkses I - syn Dariusza I, dowodził drugą perską inwazją na Grecję. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Kserkses_I

Heraklida - mianem tym określano potomków Heraklesa.

Lacedemończycy - wspólna nazwa periojków, czyli pozbawionej praw politycznych grupy społecznej Sparty oraz spartiatów, czyli najwyższej grupy społecznej w Sparcie.

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. W jaki sposób Grecy przygotowywali się do bitwy? Jakie wątpliwości, w świetle tekstu źródłowego, miał Leonidas? Co sugerował uczynić?
2. W jakiej formie przetrwała legenda o Spartiatkach? Czego symbolem stała się bitwa pod Termopilami?
3. Z kim walczyli Grecy pod dowództwem Leonidasa? Jakie konsekwencje miała bitwa pod Termopilami? Kto w niej zwyciężył?

4. Co uczynił władca perski, aby dowiedzieć się o siłach greckich? Czy udało mu się to? Korzystając z własnej wiedzy powiedz, jak, według legendy i tradycji, Spartanie zostali pokonani?

Wskazówki:

Odpowiadając na pytania należy pamiętać o tym, że bitwa pod Termopilami miała miejsce w czasie drugiej perskiej inwazji na Grecję, gdy Kserkses, król perski, zebrał wielką, około 200 tysięczną armię. Siły greckie opierały się na tym, co udało się zebrać w ramach Związku Helleńskiego, założonego jako odpowiedź na perskie zagrożenie. Debatowano, w którym miejscu, najlepiej będzie stawić czoła perskiej armii, a ostatecznie wybrano w tym celu Termopile. Stały się one, od tamtej chwili, symbolem heroizmu.

Najważniejsze cezury:

sierpień 480 r. p. n. e. - bitwa pod Termopilami

wrzesień 480 r. p. n. e. - bitwa pod Salaminą

479 r. p. n. e. - bitwa pod Platejami, zwrot w walkach Greków z Persami. Grecja przeszła do kontrofensywy.

449 r. p. n. e. - zakończenie walk Greków z Persami

Literatura pomocnicza:

Wolski J., *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 1979.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk